

other part, signed in Cotonou on 23 June 2000 [Electronic resource] // Publication Office of the European Union. – Mode of access: http://publications.europa.eu/resource/ellar/eebc0bbc-f137-4565-952d-3e1ce81ee890.0004.01/DOC_1. – Date of access: 14.01.2021.

13. *Dahre, J. U.* Searching for a Middle Ground: Anthropologists and the Debate on the Universalism and Cultural Relativism of Human Rights / J. U. Dahre // *The International Journal of Human Rights*. – 2017. – V. 21. – № 5. – P. 611–628.

14. *Ssenyonjo, M.* Responding to Human Rights Violations in Africa. Assessing the Role of the African Commission and Court on Human and Peoples' Rights (1987–2018) / M. Ssenyonjo // *International Human Rights Law Review*. – Brill Hijhoff, 2018. – V. 7(1). – 42 p. – DOI: 22131035-00701003.

15. African (Banjul) Charter on Human and Peoples' Rights [Electronic resource] / African Commission for Human Rights. – Mode of access: http://www.achpr.org/files/instruments/achpr/banjul_charter.pdf. – Date of access: 10.04.2018.

(Дата подачі: 26.02.2021 г.)

М. В. Казлоў

Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт фізічнай культуры, Мінск

M. V. Kozlov

Belarusian State University of Physical Culture, Minsk

УДК 325.2+329.1/.6

ВЫКЛІКІ ФРАНЦУЗСКОЙ ПАЛІТЫЧНАЙ СІСТЭМЫ: МІГРАЦЫЯ І COVID-19. НА ПРЫКЛАДЗЕ ДЫСКУРСА ПАРТЫЙ ЭМАНУЭЛЯ МАКРОНА І МАРЫН ЛЕ ПЕН

CHALLENGES OF THE FRENCH POLITICAL SYSTEM: MIGRATION AND COVID-19. ON THE EXAMPLE OF THE DISCOURSE OF THE PARTIES OF EMMANUEL MACRON AND MARINE LE PEN

У працы разглядаецца сучаснае становішча Французскай рэспублікі і выклікі, з якімі ёй давялося сутыкнуцца ў перыяд з 2015 па 2020 г. Паказана рэакцыя французскіх партый на гэтыя падзеі. Аналізуецца палітыка «партыі ўлады» і найбольш «адыёзнай партыі» апазіцыі. Асноўнымі праблемамі для разумення з'яўляюцца міграцыйны крызіс і Covid-19. Пры гэтым звяртаецца ўвага на поведзіны саміх палітыкаў і іх партый, што добра ілюструе аналіз іх дыскурсу.

Ключавыя словы: Францыя; партыі; дыкурс; міграцыйны крызіс; Covid-19; сацыяльныя сеткі.

The paper examines the current situation in the French Republic and the challenges that it had to face in the period from 2015 to 2020. The reaction of the French parties to these events is shown. The policy of the “party in power” and the most “odious party” of the opposition is analyzed. The main issues to understand are the migration crisis and Covid-19. At the same time, attention is drawn to the behavior of the politicians themselves and their parties, which is well illustrated by the analysis of their discourse.

Keywords: France; parties; discourse; migration crisis; Covid-19; social networks.

Сёння свет сутыкнуўся з цэлым спектрам выклікаў палітычнага, эканамічнага і сацыяльнага характару. У перыяд з 2015–2020 гг. адбыўся

і нагадаў пра сябе цэлы шэраг ваенных канфліктаў, замарожаных і якія выявіліся ўжо ў новым ключы. Кожная краіна на гэта рэагуе па-свойму і спрабуе знайсці адказы і вырашэння гэтых праблем праз уласны досвед. Больш за тое, у 2020 годзе свет паразіла пандэмія Covid-19, якая раптоўна замарозіла яго. Разам з гэтай эпідэміяй выявілася, што свет на самай справе палярызаваны не проста ў ідэалагічным плане і эканамічным вектары (хоць тут абвяшчалася перамога глабалізму і поліцывілізацыйнага свету [15, с. 14]), але і ўнутры розных блокаў. Прыкладам гэтаму служыць ЕС, у якім Covid-19 разам з міграцыйным крызісам, падзяліў саюз на ядро развітых краін і краін, залежных ад іх, што сёння стала прыкметна ў поўнай меры (вакцыны) [5]. Пры гэтым у самім саюзе адбыліся фундаментальныя ўзрушэнні ў сувязі з выходам Велікабрытаніі з ЕС і зневажаннем свабод і нормаў саюза, прыкладам якіх служаць Венгрыя, Польшча [2; 10]. Таксама немалаважным з’яўляецца факт, што ў саміх краінах саюза пачалі адбывацца жорсткія палітычныя крызісы, зноў паўстала пытанне аб легітымнасці і рэйтынгах палітычнай улады, чым, натуральна, пачалі карыстацца радыкальныя рухі дзеля дасягнення ўласных інтарэсаў і ўлады ў цэлым [14]. Але ва ўсім гэтым праблемным полі, дакладней «хаосе», з’яўляецца новы «тып» палітыкаў, прыкладам якога можа служыць Францыя, дзе ў 2017 годзе да ўлады прыйшоў Эмануэль Макрон, які ўнёс у міжнародную і паліталагічную павестку новыя стары вобраз «філосафа-цара», пра які пісаў яшчэ Платон, а Арнольд Тойнбі выдатна раскрыў гэты тып ці, дакладней, феномен. У сваёй шматтомнай працы «Даследаванне гісторыі», ён пісаў, у прыватнасці, што «...прапануючы лекі ад грамадскіх бед, характэрных не толькі для элінскага свету той пары, але і для ўсёй зямнога жыцця чалавека ва ўсе часы, у любых месцах і пры любых абставінах, Платон імкнецца абяззброіць простага чалавека, схільнага ставіцца з непрыхаваным скепсісам да філасофскіх прадпісанняў» [13, с. 477]. Разуменне гэтага феномена прыводзіць да асэнсавання таго, як «філосаф» можа кіраваць і дзейнічаць для дасягнення сваіх уласных або філасофскіх мэтай. Як паказвае гісторыя галоўнай зброяй філосафа былі веды і дыкурс, праз які і дзякуючы якому ён перадаваў свае веды. Менавіта ў прэзідэнце Францыі можна знайсці таго «філосафа-цара», які прыняў выклікі, з якімі давялося сутыкнуцца і Францыі, і Еўропе ў цэлым за такі кароткі перыяд часу. Такім чынам, феномен Макрона, яго стыль і яго дыкурс дапамогуць зразумець, якія палітыкі з’яўляюцца ў XXI стагоддзі і як яны будуць дзейнічаць і рэагаваць на выклікі, з якімі яны сутыкнуліся пры іх праўленні. Пры гэтым трэба зразумець, што для палітычнай навукі, грамадзянскай супольнасці ў цэлым важна знайсці дыялог, ведаць і ўмець зразумець псіхалогію такіх палітыкаў, ўсведамляць і быць гатовым да абароны гэтай грамадзянскай супольнасці ад замаху папулістаў і палітыкаў, якія імкнуцца да дасягнення ўлады для рэалізацыі ўласных карыслівых інтарэсаў, выкарыстоўваючы для гэтага сацыяльныя сеткі.

Сучаснае становішча палітычнай сістэмы Францыі. Французская палітычная сістэма ўяўляе сабой развітую дэмакратыю [3, с. 644–648]. Па ўсіх паказчыках Францыя ўваходзіць у дзясятку найбагацейшых краін свету. Людскія, тэхнічныя і іншыя рэсурсы забяспечваюць краіне высокі ўзровень развіцця. Францыя таксама ўваходзіць у розныя арганізацыі і ўдзельнічае ў міратворчых аперацыях. Грамадзянскія інстытуты, грамадзянскія супольнасць паказвае высокія паказчыкі па розных індэксах. Аднак, існуюць і вострыя праблемы, якія пачалі выяўляцца з канца 90-гадоў XX стагоддзя. У першую чаргу

гэта велізарная колькасць выхадцаў з былых калоній, якія слаба асімілююцца ў Францыі, а таксама эмігранты з іншых краін, з якімі давялося сутыкнуцца Францыі. Хацелася б адзначыць, што «іншае адrozenне сучаснай міграцыі на прыкладзе Францыі, якая і раней прымала немалая колькасць мусульман. Аднак, гэта былі выхадцы з яе былых калоній (у першую чаргу з краін Магрыба). Шмат каму з іх не былі чужыя французскія каштоўнасці і культура – яны размаўлялі па-французску і кантактавалі з французамі. У той час Францыя пазіцыянавала сябе як адна з самых гасцінных краін для імігрантаў, якія былі важным звяном нармальнага функцыянавання французскага грамадства, якія дазваляюць вырашыць дэмаграфічныя праблемы ў сувязі з крызісам нарадзальнасці і старэннем насельніцтва, а таксама папоўніць недахоп таннай і непатрабавальнай працоўнай сілы ў пасляваенны перыяд. Тады мігранты разглядаліся выключна як «часовыя госці», зыходзячы з чаго палітыка рэгулявання міграцыйных патокаў не мела на ўвазе пад сабой пытанне аб адаптацыі прыбылі работнікаў ў французскае грамадства. Аднак, у выніку міграцыя набыла перасяленчы характар, што спарадзіла ўзнікненне цэлага шэрагу новых праблем і выклікаў (цяжкасці пры інтэграцыі, рост правапарушэнняў). З гэтым звязаныя культурныя супярэчнасці і палітычныя крызісы, якія разам з эканамічнымі крызісамі прывялі да вострага канфлікту» [12, с. 164].

Што да палітычнай сістэмы, то ў Францыі існуе ўмоўна два блокі палітычных партый, якія ствараюць і фарміруюць палітычнае поле. Можна сказаць, што ў Францыі моцныя пазіцыі як сацыялістаў, так і правых. Больш за тое, апошнім часам публічны дыскурс запоўніўся крайне правым зместам. І звязана гэта было з вострай праблемай міграцыі і эпідэміяй, якая прыйшла ў гэтым годзе.

У перыяд 2015–2020 гг. мы назіраем зрух у палітычным полі Французскай рэспублікі. Ён відавочны тым, што палітычныя партыі Францыі змянілі дыскурс і ідэалагічнае кірунак [4]. Гэта добра было бачна са з’яўленнем новай партыі «Наперад, Рэспубліка!», якая ўтварылася ў 2016 г. Першапачаткова партыя пазіцыянавала сябе як партыя «якая не з’яўляецца ні левай, ні правай». Гэта было зроблена з мэтай перацягнуць галасы сацыялістаў, рэйтынг якіх знізіўся да вельмі нізкіх паказчыкаў у перыяд прэзідэнцтва Франсуа Аланда – да 12 % ў 2016 г., а ў лістападзе 2016 г. рэйтынг «апусціўся да рэкордных 4 %, што зрабіла яго самым непапулярным прэзідэнтам Францыі за ўсю гісторыю Пятай рэспублікі». Палітыка, якая праводзіцца сацыялістамі не знайшла водгуку ў грамадстве. Напрыклад, можна прывесці спробу ўвядзення дадатковых падаткаў, легалізацыю аднаполых шлюбав, зніжэнне пенсіёнага ўзросту «але не для ўсіх» і збольшага «закон Макрона» у перыяд, калі ён быў Міністрам эканомікі. Да гэтага накладваліся міграцыйныя праблемы, з якімі Францыя сутыкаецца сёння. Аднак, гісторыя гэтага пытання значна шырэй. У дадзеным выпадку трэба згадаць, што ў перыяд прэзідэнцтва Н. Сарказі ў 2005 г. гэта вылілася ў «Войны прыгарадаў» з спальваннем машын і уводам спецпадраздзяленняў і жандармерыі ў прыгарады буйных гарадоў. Больш за тое, схаваны этнічны канфлікт мае падстава быць дастаткова распаўсюджаным у Францыі. Можна таксама згадаць таго ж Сарказі, які прыгразіў выдаць з краіны цыганоў і імігрантаў, замяшаных у злачынствах. Прыхільнікаў такіх радыкальных мер у Францыі мноства. Пацвярджэннем гэтаму служыць партыя «Нацыянальнае аб’яднанне» Ле Пена, кіруе якой сёння яго дачка. Варта ўдакладніць, што і тут мы назіраем пераход ад вельмі правых поглядаў заснавальніка, бацькі Ле Пена,

да больш ўмераных правых, на якіх знаходзіцца яго дачка. Дадзеная партыя і яе прыхільнікі праславіліся тым, што гуляюць на пачуццях французаў, звязаных з няпростай тэмай міграцыі і Еўраскептыцызма. Асабліва гэта актуальна і значна праявілася з абсалютным панаваннем сацыяльных сетак, дзе прыхільнікі правых і радыкальных партый (у тым ліку і замежных дзяржаў) пачалі ўплываць на палітыку.

Праблема сацыяльных сетак. На сённяшнюю публічную палітыку і палітыку ў цэлым у Францыі і іншых краінах велізарны ўплыў аказваюць сацыяльныя сеткі, якія фарміруюць палітычны дыскурс. Гэта значыць, што медыя змянілі свой фармат. Цяпер прыкметна, як палітыкі змяняюцца ва ўгоду сацыяльным сеткам. Пры гэтым існуе супрацьлегласць, у якой сацыяльныя сеткі навязваюць свой дыскурс палітыкам. Свежым доказам гэтаму можа служыць былы прэзідэнт ЗША Д. Трамп. У сувязі з гэтым нам неабходна вызначыцца з тлумачэннем паняцця тэрміна «дыскурс»: «дыскурс – гэта камунікатыўная практыка, аналіз сістэмы пазначэнняў, які дазваляе нам убачыць адпастраванне сацыяльнай рэальнасці». Далей, пазначым канцэпт сацыяльны сетак: гэта онлайн-платформа, якая выкарыстоўваецца для зносін, знаёмстваў, стварэння сацыяльных адносін паміж людзьмі. Як дакладна прыкмечана, што «сучасная інфармацыйна-камунікацыйная асяроддзе адкрывае новыя магчымасці грамадзянскага ўдзелу і грамадзянскага кантролю, працэсы ўжо знаходзяцца на мяжы пераходу грамадзянскага ўдзелу ў палітычнае. Не выпадкова сучасная інтэрнэт-прастора стала не проста структуравацца, гэта значыць сеткавыя супольнасці становяцца ўсё больш самадастатковымі, зачыненымі для іншых, абмяжоўваючы магчымую камунікацыю. У гэты працэс усё больш актыўна ўмешваецца дзяржава, ставячы электронныя бар'еры, фільтры распаўсюджванню сеткавай інфармацыі. Магчымасці сетак выкарыстоўваюцца для кантролю за грамадскай думкай, маніпулявання ім, не кажучы ўжо пра якасна новым узроўні інфармавання і каардынацыі дзейнасці не толькі апазіцыйных і пратэстных рухаў, але тэарыстаў і злачынцаў. На думку спецыялістаў «гэтыя камунікатыўна-інфармацыйныя тэхналогіі спрыяюць як развіццю грамадзянскай супольнасці, так і выступаюць эфектыўнай дапамогай рэалізацыі таталітарных тэндэнцый, крыміналу і тэарызму таксама» [8, с. 74]. Сёння менавіта сацыяльныя сеткі ўяўляюць сабой новы інструмент у палітыцы, у цэнтры якога знаходзіцца дыскурс. Менавіта яго патрабуецца прааналізаваць, каб зразумець, як дзейнічаюць у цяперашні час палітыкі, як выказванне, якое потым пераходзіць у сацыяльныя сеткі, набывае форму ўлады. У дадзеным выпадку краем партыі ўлады і апазіцыі.

Прыклад дыскурсу партыі ўлады «Наперад, Рэспубліка!» і партыі «Нацыянальнае аб'яднанне». Пачнём з партыі «Нацыянальнае аб'яднанне» (да 1 чэрвеня 2018 года «Нацыянальны фронт»). У сваім дыскурсе дадзеная партыя пастаянна падкрэслівае, што сёння Францыя знаходзіцца на мяжы катастрофы, пастаянна паўтараючы ўстаноўкі пра «міграцыйны патоп» або «міграцыя: перад тварам патопа французы чакаюць цвёрдасці!», «некіруемыя [міграцыйныя] патокі, крыніцы хаосу і адсутнасці бяспекі» [9, с. 216]. Як дакладна было адзначана, гісторыя дадзенай праблемы ня новая. У 2017 г. «... у Францыі прайшлі парламенцкія і прэзідэнцкія выбары, у якіх, сярод іншых, прынята ўдзел праварадыкальную партыя «Нацыянальны фронт» (НФ) і яе лідэр Марын Ле Пен. У той час як у чэрвені на парламенцкіх выбарах НФ увайшоў у нацыянальны

парламент з меншасцю (8 месцаў; большасць (350 месцаў) атрымала новая партыя «Наперад, Рэспубліка!»). Месяцам раней, у выніку барацьбы за пасаду прэзідэнта паміж Марын Ле Пен (ад «Нацыянальнага фронту») і Э. Макрон (ад партыі «Наперад, Рэспубліка!») стала відавочна, што правую ідэалогію НФ, якая ўключае еўраскептыцызм і антыэмігранцкую рыторыку, гатовыя падзяліць амаль 34 % насельніцтва ў процівагу 66 %, прагаласавалі за супрацьлеглыя ідэі. Сама магчымасць прыходу да ўлады правых сіл у Францыі магла б стаць адным з сімвалаў крызісу сучаснай еўрапейскай дэмакратыі. Радыкалізацыя грамадскай думкі ў краіне і, такім чынам, яго зрух «направа» звязана са значным павелічэннем міграцыйных патокаў у выніку міграцыйнага крызісу 2015 г. і шматразовымі тэрарыстычнымі нападамі ў Францыі ў апошнія гады» [9, с. 216]. Мы бачым, што задачай дыскурсу дадзенай партыі з'яўляецца данясенне да часткі публікі інфармацыі, згодна якой «...дэмаграфічная праблема, звязана з масавай сусветнай міграцыяй і, якая, калі ўсё застанеца па-ранейшаму, прывядзе да патаплення нашага кантынента і нашай краіны, што, у канчатковым выніку, прывядзе да яе растварэння» [9, с. 219]. Важна падкрэсліць, што партыя Марын Ле Пена прама не кажа аб канкрэтных мігрантах, у дадзеным выпадку маюцца на ўвазе мусульмане. Гэта добра бачна па рыторыцы, якая дзесяцігоддзі дыскутуецца ў Францыі (2005), калі французам палохалі праблемай «польскіх сантэхнікаў». Раскрыць праблему партыі і яе дыскурсу можна праз наступныя радкі. Марын Ле Пен кажа: «Мы ведаем, што «цывілізацыі смяротныя», дзе прыводзіцца наступная алегорыя: «Гэта не што іншае, як сучасная версія адвечнай барацьбы качэўнікаў супраць аселых [людзей] <...> распачатай з міфа аб сутыкненні паміж Авелем, вандроўным пастарам, і фермерам Каінам» [9, с. 219]. Прыгледзеўшыся да зместу, можна ўбачыць, што качэўнікі звычайна знаходзяцца ў руху і яны не даюць развіцця людзям, якія знаходзяцца пастаянна на адным месцы і ў гэтым можна ўгледзець крытыку, канкрэтна партыі Макрон «Наперад, Рэспубліка!», Што пазначае рух, якія і характарызуюць сучасныя працэсы ў свеце. Банальнасці складанага дыскурсу партыі Марын Ле Пен заключаецца ў павелічэнні сваіх прыхільнікаў, праз крытыку партыі ўлады, ужываючы пры гэтым розныя прыёмы, скажонага дыскурсу ў тым ліку. Гэта стала відавочна з распаўсюджваннем пандэміі Covid-19 у Францыі. Мігранты не проста «руйнуюць французскую цывілізацыю», яны носьбіты віруса і таму не павінны трапляць у Францыю [9].

Іншая рыторыка і стратэгія ў партыі Макрона. З самага пачатку сваёй палітычнай кар'еры Макрон выбудоўваў сабе вобраз «філосафа ў масцы караля». Варта заўважыць, што ў часы студэнцтва ён быў памочнікам Поля Рікёра, што вельмі моцна адбілася на яго наступнай кар'еры і разуменні пытанняў як ўнутрыпалітычнага характару, так і знешнепалітычнага. Было заўважана, што сам ён часта выкарыстоўвае эпітэт «юпітэрскі». Гэта «не было выпадковым і несла даволі вялікую семантычную нагрузку, значна больш значную, чым яго часта згадваюцца сэнсавыя адпаведнікі – «вертыкаль улады» або «сіла ўлады». Параўнанне з вярхоўным рымскім богам Юпітэрам было прызначана падкрэсліць асаблівыя паўнамоцтвы кіраўніка дзяржавы, такія як «панаванне», «валоданне атрыбутамі ўлады» і нават «сіла чароўнага парадку» [7]. Адукацыя, атрыманая ў духу «стагоддзя асветы», спрыяла ў выніку Макрону падтрымку інтэлігенцыі, моладзі і збольшага некаторых слабей мігрантаў, якія натуралізаваны ў Францыі. Вобраз адукаванага манарха быў вельмі пазітыўна

ацэнены насельніцтвам, што дало магчымасць праводзіць сваю перадвыбарчую праграму ў жыццё з вельмі непапулярнымі рэформамі, якія прывялі да з'яўлення «жоўтых камізэлек». Аднак, умерне паднесці або завуальюваць вострыя вуглы паслужыла Макрону на карысць у яго выступах. У яго пераможнай прамове ён паказаў свае вектар наступным выразам: «Я абяцаю абараняць Еўропу» і ў яго дыскурсе можна заўважыць мову класікаў, яна насычаны такімі словамі як «antienne» (назойлівага паўтарэння чаго-небудзь), кажучы пра спадарыні Марын Ле Пен [6, с. 363–364]. Можна заўважыць, што спадар Макрон разумее, што існуюць велізарныя праблемы ў сучаснай мультыкультурнай парадыгме і прама выказваецца, што «мая пазіцыя ў дачыненні да непрымання любых формаў праяў хуліганства застаецца непакіснай. Перад тварам нашых суграмадзян паўстаюць розныя формы дробнага хуліганства, якія належным чынам не пакараныя» [6, с. 364]. Гэта значыць, фактычна ён не дае магчымасці яго папракнуць, што яго мэта не змірыцца з гвалтам і хуліганствам, якое адбываецца ў Францыі. Часам ён можа ўвесці ў зман, як напрыклад у 2017 годзе ў гонар падзей, прысвечаных Першай сусветнай вайне. Не кожны зможа зразумець кантэкст яго выказвання: «Я супраць наіўнай верацярпімасці» і будзе трактаваць яго ў сваіх мэтах. Аднак, калі ён закранае тэму ісламу, яго дыкурс змяняецца, у прыватнасці, ён кажа: «Іслам народжаны прычынамі палімпсеста культуры і цывілізацый» [6, с. 364–365]. Гэта дае яму магчымасці для маневру і нейтралітэту, які ён выкарыстоўвае для вырашэння вострых пытанняў, сувязных з выхадцамі з былых калоній, якія вызнаюць іслам (аднак, пры гэтым варта падкрэсліць, што па апошніх дадзеных каля 57 % моладзі з сем'яў, дзе бацькі вызнаюць іслам, лічаць, што законы шарыяту пераважней, чым законы Французскай рэспублікі [11]). І не зважаючы на гэта, Макрон працягвае прытрымлівацца свайго курсу, кажучы пра тое, што «праўдзівай французскай ментальнасці ўласціва пастаяннае прыцягненне да агульначалавечых каштоўнасцей, што разглядаецца як устойлівы выраз сваёй індывідуальнасці» [6, с. 367]. Менавіта на гэта і паказвае Макарон і яго партыя, што ў эпоху «стомленасці» і песімізму дае надзею ў будучыню. Сярод палітолагаў партыя Макрона, хоць у сапраўдны час і страціла частку сваіх выбаршчыкаў і рэйтынг, але можа стаць «палітычнай навацыяй» на еўрапейскім палітычным ландшафце (поле) [1].

Вывад. Сённяшняя становішча спраў у Еўропе ня новае. Варта сказаць, што гэта новы віток і выклікі, з якімі ёй давалося сутыкнуцца. Аднак, пры першым звачце да гісторыі, можна сказаць, што дадзеная сітуацыя ёсць паўтор гістарычна прайдзенных этапаў, якіх за ўсю гісторыю самой Еўропы было велізарнае мноства. Пандэміі ў Еўропе здараюцца не ў першы раз, падобнае адбывалася і з міграцыяй. Праўда, у адрозненне ад «перасялення народаў», узнікае пытанне аб існаванні самой Еўропы, яе культурнай ідэнтычнасці, на якое паказваюць тыя палітыкі, якія самі знаходзяцца пад пільным вокам, паколькі іх дзеянні прыводзілі ў нядаўнім гістарычным адрэзку да больш страшных наступстваў чым сучасная міграцыя. Аднак, у такіх умовах на сцэну выходзіць новы-стары тып палітыка-філосафа, які павінен з'яднаць як краіну, так і аб'яднанне, ад якога ён выступае ў якасці прадстаўніка. Як казаў Арнольд Тойнбі, што «калі цар-філосаф аказваецца ў сітуацыі, калі ён больш не ў стане прасоўвацца да мэты, выкарыстоўваючы гуманныя метады і сродкі, ён адкіне ў бок звод маральных максім як непатрэбны і навяжа кожнаму сваю волю з дапамогай мечы, які ён прадбачліва захаваў пад мантыяй філосафа» [13, с. 482]. Іншымі словамі,

грамадству і дзяржаве ў цэлым трэба разумець, што нават самы ідэальны кіраўнік можа апынуцца жорсткім тыранам. Праўда, напрашваецца пытанне – ці змога ён абараніць і выратаваць сваю дзяржаву або грамадства, якое яму дэлегавала паўнамоцтвы для барацьбы супраць тых бедстваў, якія абвальваюцца на людзей у працяг усяго іх існавання.

Спіс выкарыстаных крыніц

1. Абдуллина, Л. Р. Репрезентация образа президента Франции в интернет-комментариях к новостной статье [Электронный ресурс] / Л. Р. Абдуллина, А. В. Агеева // Казанский вестник молодых ученых. – 2018. – № 4(7). – Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/repzentatsiya-obraza-prezidenta-frantsii-v-internet-kommentariyah-k-novostnoy-statii>. – Дата доступа: 22.02.2021.
2. Брексит стал реальностью: Британия окончательно вышла из ЕС [Электронный ресурс] // BBC Russian Service: ежедн. интернет-изд. – 2012. – 30 апр. – Режим доступа: <https://www.bbc.com/russian/news-55506991>. – Дата доступа: 22.02.2021.
3. Все страны и территории мира: новый географический справочник ЦРУ. – Екатеринбург: У-Фактория: М., 2009. – 767 с.
4. Выборы во Франции 2017 г.: итоги и перспективы – Elections in France – 2017: Results and Perspectives / отв. ред. В. Я. Швейцер. – М.: Ин-т Европы РАН, 2017. – 88 с.
5. Коронакризис в Европе будет хуже мирового. Придётся потратить триллионы евро, но проблема не в деньгах [Электронный ресурс] // BBC Russian Service: ежедн. интернет-изд. – 2012. – 30 апр. – Режим доступа: <https://www.bbc.com/russian/features-52345671>. – Дата доступа: 22.02.2021.
6. Логинова, П. Г. Анализ лингвокогнитивных особенностей политического дискурса Эммануэля Макрона [Электронный ресурс] / П. Г. Логинова // Преподаватель XXI века. – 2019. – № 2-2. – Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/analiz-lingvokognitivnyh-osobennostey-politicheskogo-diskursa-emmanuelya-makrona>. – Дата доступа: 22.02.2021.
7. Моисеев, Г. Ч. «Символическая политика» Эммануэля Макрона [Электронный ресурс] / Г. Ч. Моисеев // Исторические Исследования. – № 10. – 2018. – С. 56–72. – Режим доступа: <http://www.historystudies.msu.ru/ojs2/index.php/ISIS/article/view/187/443>. – Дата доступа: 22.02.2021.
8. Павлютенкова, М. Ю. Роль и место социальных сетей в публичной политике [Электронный ресурс] / М. Ю. Павлютенкова // Вестник РУДН. Серия: Политология. – 2015. – № 3. – Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/rol-i-mesto-sotsialnyh-setey-v-publichnoy-politike>. – Дата доступа: 22.02.2021.
9. Поспелова, Т. В. Культурный конфликт во Франции в дискурсе партии «Национальный фронт» [Электронный ресурс] / Т. В. Поспелова // Сборник материалов всероссийской молодежной научной конференции «Гуманитарная дипломатия: личность, социум и мир» (Екатеринбург, 20–21 апреля 2018 г.). – Екатеринбург: Изд-во Уральского университета, 2018. – С. 215–221. – Режим доступа: <http://hdl.handle.net/10995/63604>. – Дата доступа: 22.02.2021.
10. Потемкина, О. Ю. Миграционный кризис в ЕС: роль стран Вишеградской группы [Электронный ресурс] / О. Ю. Потемкина // Современная Европа. – 2015. – № 6(66). – Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/migratsionnyy-krizis-v-es-rol-stran-vishegradskoy-gruppy>. – Дата доступа: 22.02.2021.
11. Просвещенный ислам. Как живут и чего боятся мусульмане во Франции [Электронный ресурс] // BBC Russian Service: ежедн. интернет-изд. – 2012. – 30 апр. – Режим доступа: <https://www.bbc.com/russian/features-54907557> 3. – Дата доступа: 22.02.2021.

12. Тищенко, К. О. Франция и миграционный кризис ЕС [Электронный ресурс] / К. О. Тищенко // Манускрипт. – 2017. – № 5(79). – Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/frantsiya-i-migratsionnyy-krizis-es>. – Дата доступа: 22.02.2021.

13. Тойнби, А. Дж. Постигание истории: избранное / А. Дж. Тойнби. – М.: Айрис-Пресс, 2008. – 521 с.

14. Тэвдой-Бурмули, А. И. Правый радикализм в Европе [Электронный ресурс] / А. И. Тэвдой-Бурмули // Современная Европа. – 2005. – № 4(24). – Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/pravyuy-radikalizm-v-evrope>. – Дата доступа: 22.02.2021.

15. Хантингтон, С. Столкновение цивилизаций: пер. с англ. / С. Хантингтон. – М.: АСТ, Астрель, 2011. – 571 с.

(Дата падачы: 24.02.2021 г.)

В. О. Калишук

Белорусский государственный университет, Минск

V. O. Kalishuk

Belarusian State University, Minsk

УДК 32.019.5 321.02 323.2

ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ РАСПРОСТРАНЕНИЮ НЕДОСТОВЕРНОЙ ИНФОРМАЦИИ: ПОЛИТИКО-ПРАВОВОЙ АСПЕКТ

COUNTERING THE DISTRIBUTION OF FAKE INFORMATION: POLITICAL AND LEGAL ASPECTS

В статье рассмотрен опыт противодействия распространению недостоверной информации в мире и Республике Беларусь, выявлены основные подходы к созданию систем правового регулирования, изучаемого деструктивного явления. Были рассмотрены конкретные пути совершенствования белорусского законодательства в области борьбы с фейковой информацией.

Ключевые слова: недостоверная информация; фейковая информация; противодействие фейкам.

The article examines the experience of countering the dissemination of fake information in the world and the Republic of Belarus, identifies the main approaches to the creation of legal regulation systems for the studied destructive phenomenon. Concrete ways to improve the Belarusian legislation in the field of combating fake information were considered.

Keywords: false information; fake information; counteraction to fakes.

Проблема распространения недостоверной информации в целом и фейковых новостей в частности существует достаточно длительное время, особенно она актуализировалась во время президентских выборов в США 2016 года (фейковые новости обсуждались гораздо более активно, чем реальные [1, с. 100]) и появления доступных интерфейсов для применения технологии дипфейк (deepfake) в 2017 году [2].

Чтобы получить верное представление об исследуемой проблеме, необходимо определиться с терминологией, которая использована в рамках данной